

XX

Pentimento

XX

Antoni Real

Meteorα

Antoni Real

Pentimento

Una novel·la de l'art i la Rambla

Editorial
Meteorα

Pentimento

Una novel·la de l'art i la Rambla

© Antoni Real i Martí, 2018

Reservats tots els drets d'edició per

© Editorial Meteora SL

Gran Via de les Corts Catalanes, 794, ent. 1a

08013 Barcelona

Tel. 93 265 56 54

www.editorialmeteora.cat

contacte@editorialmeteora.com

Primera edició: setembre de 2018

ISBN: 978-84-948342-2-6

Dip. Leg.: B.20601-2018

Pròleg: © Elvira Jou

Revisió de textos: Marià Pou

Disseny de la coberta: Eduard Serra

Fotografia de la coberta: *Hèrcules buscant les Hespèrides*, Aleix Clapés, c. 1889-1890.

© MNAC (en dipòsit al Palau Güell)

Fotografia de la contracoberta: *Autoretrat*, Aleix Clapés, c. 1902. © MNAC

Foto (p. 13): Façana de llevant del Palau Güell, c. 1892. F. E. Puig. Biblioteca Nacional

Miscel·lània pictòrica (pàgs. 169-184): © segons peu indicatiu

Imprès a Liberdúplex, Sant Llorenç d'Hortons

SENSE L'AUTORITZACIÓ ESCRITA DE L'EDITOR, QUEDA RIGOROSAMENT PROHIBIDA, SOTA LES SANCIONS ESTABLERTES PER LA LLEI, LA REPRODUCCIÓ TOTAL O PARCIAL D'AQUESTA OBRA A TRAVÉS DE QUALSEVOL PROCEDIMENT MECÀNIC O ELECTRÒNIC, INCLOENT-HI LA REPROGRAFIA, LA DIFUSIÓ PER XARXES TELEMÀTIQUES I LA DISTRIBUCIÓ D'EXEMPLARS D'AQUESTA EDICIÓ MITJANÇANT LLOGUER O PRÉSTEC PÚBLICS.

Pentimento

A Josep Maria Real i Clapés (1916-1990)

Pròleg

Palimpsest

Blanc, blau, vermell, groc, negre: colors de Barcelona,
colors de la Rambla, colors de Miró

Els primers dies d'agost de 2017, un mes humit i ben angoixant, vaig començar la lectura de l'original de *Pentimento*. L'autor em va fer confiança perquè espantés alguns fantasmes d'escriptura que el perseguien.

En aquesta narració hi ha personatges del passat i del present; n'hi ha un altre, però, tangible i esmunyedís alhora, que és la Rambla. I al bell mig d'aquest riu de pedra i humanitat que no deixa mai de fluir, un espai acolorit crida, no sempre gaire, l'atenció: el mosaic de Joan Miró.

Quina metàfora de colors! Una circumferència negra, el fons blanc, tres taques de color roig, groc i blau, quatre punts negres i una fletxa també negra assenyalant cap amunt, arrencant d'una altra taca negra i creuant vigorosament entre el groc, més negre i el blau, color aquest que vol saludar el visitant de Barcelona que arriba per mar. El simbolisme és evident, com ho és també el substrat d'aquesta rosassa que fa referència a l'Església Universal. Simbolisme cristià i inconscient.

¿I si fos com una paleta de pintor, la d'Aleix Clapés, el personatge que desencadena tota l'anècdota d'aquesta narració?

Anem a pams, perquè els colors també parlen...

Blanc. Puresa, bondat, netedat; equilibri, tranquil·litat. La pàgina en blanc, la pantalla blanca, tan neguitosa per a qui comença a escriure.

Blau. Calma, confiança, fiabilitat; ordre, força, fidelitat. El personatge principal es belluga entre dos segles. El temor de no fer-se entendre quan el protagonista transitarà entre diferents èpoques no existeix: l'estructura del text, en capítols i títols alterns, facilita la comprensió del canvi temporal.

Vermell. Ardor, entusiasme, còlera, passió, força; atreviment, excitació. Les dues trames entrecruades del protagonista i el pintor són resultat de les vivències i reivindicacions que han guiat la voluntat de narrar, tot fabulant-los, uns fets autèntics i coneguts de primera mà. Portar la Rambla en el sentiment de la joventut permet que el lector s'hi identifiqui i entengui la personalitat d'Aleix Clapés, prototip d'aquells a qui va tocar viure entre dues aigües, artístiques en aquest cas, i que només es pot aconseguir analitzant la seva obra com un forense.

Groc. Felicitat, curiositat, optimisme, espontaneïtat; claredat, calor. El plaer d'escriure i el plaer de llegir només enfilen el mateix camí quan l'autor aconsegueix el to de qui domina un estil propi i reincideix en els tòpics creatius personals (incògnita entre ficció i realitat; la neu, el carrer estret, el foc...). El tema, doncs, interessa els barcelonins de tota la vida i també qui vulgui conèixer Barcelona de primera mà.

Negre. Misteri, sofisticació; mort. Aquesta no és una novel·la d'aventures. Així ho vol l'autor i certament no ho és. L'escenari és,

però, la Rambla, mirall infinit d'un frenètic vaivé humà, on et pots topar amb l'aventura més imprevista.

Tenia intenció de redactar les meves impressions en un entorn adequat i vaig pensar en el Cafè de l'Òpera, i cap allà m'encaminava la tarda d'un 17 d'agost quan m'assabento que, a la Rambla, hi ha molt de soroll, el tràgic soroll d'un atemptat gihadista. Menys d'una hora va impedir que transités per la Rambla en el moment fatídic en què una furgoneta, de color blanc, després d'un recorregut de dolor i mort, es va aturar just a la punta negra de la fletxa del mosaic de Joan Miró.

I els colors del mosaic, com un pergami, van quedar reescrits per altres colors de flors i ofrenes. I, quan vam creure que els esperits es podien haver asserenat, vam esborrar els nous colors perquè tornessin a aparèixer els del mosaic original.

Quin palimpsest més estrany! Quin *pentimento* més casual!

Barcelona, agost de 2017

Elvira Jou

Filòloga, barcelonina i bona lectora de l'autor

Pinta el teu poble i pintaràs el món

LEV TOLSTOI (1828-1910)

Un poeta, un arquitecte i un pintor

L'home passeja per la Rambla, a la Barcelona de finals del segle XIX, agafant la mà del seu fill Lluís, un marrec de sis anys. S'aturen a la cantonada amb Conde del Asalto. El pare s'ajup per posar-se a l'alçada del nen i li assenyala una de les parets laterals del palau Güell.

—Veus aquesta pintura? És d'un pintor que es diu Clapés, un home que és gairebé tan petit com els follets, però que també és bo i valent, com ells. És atrevit com ningú i l'artista més genial que tenim a Barcelona.

Aquest record infantil, reproduït al *Diario de Barcelona* del 6 de gener de 1921, uns dies després de la mort del pintor, el firmava Lluís Folch i Torres, reconegut crític d'art i pedagog, que de molt petit va quedar bocabadat davant d'*Hèrcules buscant les Hespèrides*, la rèplica mural d'una obra d'Aleix Clapés per a l'interior del palau que l'amo de la casa va fer situar en un lloc molt més visible: la façana lateral que dona a la Rambla, per on cada dia passaven i passen milers de persones.

Paradoxes de la vida i del destí: aquesta obra, una de les més grans, laborioses i importants del pintor, avui dia, no existeix. Només en queda, a títol de record, la motllura que la circumdava per

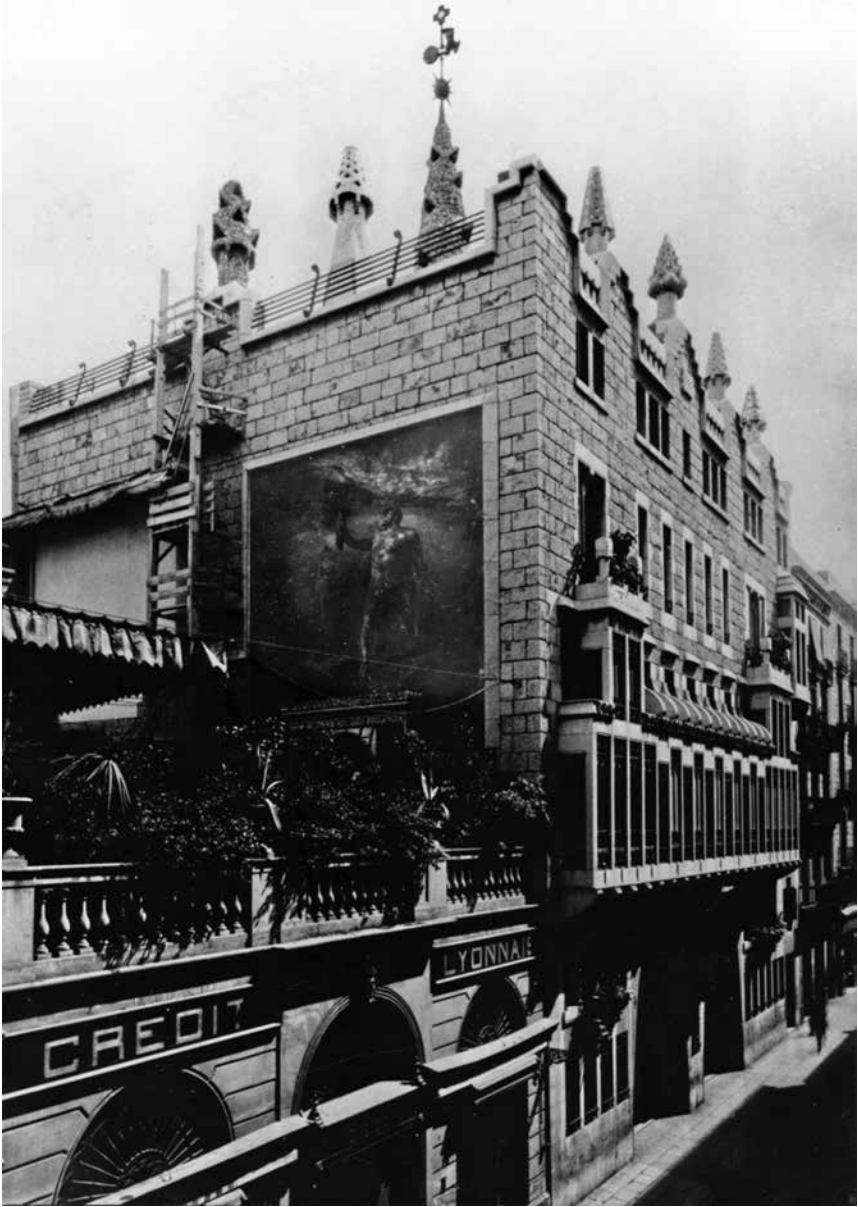
protegir-la i destacar-la. Potser la intempèrie se la va menjar? Hi ha qui ho dubta perquè l'autor era un autèntic especialista en murals exteriors. Per contra, el quadre original sí que és ben viu. Una de les filles del comte de Güell el va cedir al Museu d'Art i Arqueologia —l'actual MNAC— l'any 1928 un cop morts tots els implicats, és a dir, l'amo de la casa, el seu arquitecte, el poeta inspirador i el pintor, i allà, a la reserva empoïsegada del museu, va reposar noranta anys fins que el 2015 reneix de la pròpia negror i torna al seu emplaçament original, el palau del carrer Nou de la Rambla.

L'oli d'Aleix Clapés és molt més que un Hèrcules colossal caminant despulat amb una teia encesa a la mà en cerca de la seva estimada i de les pomes daurades de la vida eterna. La pintura de l'heroi, el príncep, el mític fundador de Barcelona, uneix tres homes extraordinaris que, casualitats de la vida, van compartir mecenes, amistat i un final desgraciat.

Si els protagonistes de qualsevol història, però, són importants, en aquesta ocasió també en serà, i molt, el marc de la narració. Algú va dir, i no s'equivocava, que, a vegades, no és l'acció la que busca escenari, sinó l'escenari el que demana a crits una acció que en sigui digna.

Vols acompanyar-me a fer un tomb per la Rambla de Barcelona? Només demano que no posis límits a la imaginació. Deixa't captivar, deixa't portar per la màgia d'un carrer únic al món, farcit d'històries, misteris i secrets. Un carrer capaç de barrejar realitat i fantasia, present i passat, amor i odi, vida i mort. És la Rambla de Jacint Verdaguer, d'Antoni Gaudí i d'Aleix Clapés. El poeta, l'arquitecte i el pintor. Si decideixes acompanyar-me, m'ajudaràs a suportar millor els mals moments que he passat a causa del que ara t'explicaré...

• •

L'enterrament

Vilassar (actualment, de Dalt), juliol del 1854

Els cabells enrinxolats no paren de bellugar-se a dreta i esquerra, empesos per petits moviments convulsius. Els ulls, innocents, oberts com taronges, fan que aquella carona espantadissa sembli encara més enlluernada. L'espectacle que presencia li excita unes neurones poc madures, però valentes i aventureres. Aquell petit cervell pateix per pair tot el que li entra a marxes forçades.

Ave Maria
Gratia Plena
Maria Gratia Plena...

Una veu d'home, aguda, dramàtica, escollida per a l'ocasió, canta al límit damunt els arpegis pianístics de Schubert.

Maria Gratia Plena
Ave, Ave Dominus
Dominus tecum...

Després, el to cerimoniós del concelebrant, habituat a llegir en públic:

—Evangelium secundum Ioannem: Haec locutus est Iesus; et, sublevatis oculis suis in caelum, dixit: Pater, non pro his autem rogo tantum, sed et pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me...

I ho acaba d'adobar l'homilia del rector, que porta el pes de la cerimònia revestit de morat:

—El nostre veí Evarist, finalment, ens ha deixat... Ha aclucat els ulls de la mateixa manera que algun dia els aclucarem tots plegats. L'únic camí per poder suportar el dolor que avui ens *invadeix*...

És la concentració de tristor i desolació més gran que aquells rínxols han vist en els seus primers vuit anys de vida. I just en el moment de descobrir que les persones grans també ploren, la incipient imaginació li fa una mala passada: els sanglots de les dones de les primeres fileres de bancs arriben a les seves orelles barrejats amb unes rialles estranyes, tràgiques, però alhora divertides.

D'on surten aquelles riallades?

No és la primera vegada que nota sacsejades al cap. El seu cervell torna a treballar a ple rendiment enregistrant fins al mínim detall totes les imatges que li entren pels ulls.

Els rínxols i tot el seu cos no paren de bellugar-se. De sobte, esclata la tempesta.

—Aleix...! Vols parar o et fumo una plantofada aquí mateix? —li xiuxiueja la mare, desesperada, amb el to de veu més encès que li permet el silenci de la tèntrica cerimònia.

Fent cas omís de l'ordre, el nen no tan sols no s'està quiet, sinó que, empès per una ràbia incontrolable, es deixa anar de la mà de la mare i surt corrents per un dels passadissos laterals de l'església.

L'Aleix camina ara a pas lent clavant puntades de peu a tot el que troba pels carrers de Vilassar, més buits que mai en aquell crepuscle vespertí de dissabte que el campanar de l'església entristeix encara més. Uns dits entremaliats no paren de jugar dins la butxaca dels pantalons, remenant anàrquicament el mocador brut i el llapis, el llapis i el mocador brut.

S'atura de cop enfront del mur de color clar, el mur de sempre, el de davant de casa, el que veu cada dia des de l'habitació, un mur quasi blanc, immaculat, que no ha gosat tocar mai per por d'embrutar-lo, i que ara està a punt de canviar-li el destí. Els rínxols tornen a bellugar-se demanant-li amb força no se sap què. L'impuls és breu, però d'una intensitat desmesurada.

Ningú a la dreta, ningú a l'esquerra...

Es treu el llapis del fons de la butxaca. Quan la punta del carbó toca la paret, la mà para de tremolar. Per primer cop a la vida, el petit Aleix desfoga les seves passions.

Els llavis de la Teresa Puig no paren de petonejar les galtes del fill. A ella li arrenquen el més valuós de l'ànima. L'Aleix, espantat, és a la porta del carruatge que l'ha de portar a l'altra punta del país per rebre instrucció de mestres il·lustres en l'art de pintar. El seu pare, l'Antoni Clapés, ja ha pujat al vehicle fa estona i a través de la porta mig oberta observa amb melancolia l'escena del comiat matern.

Des del pescant, el cotxer, tip d'haver d'aguantar quiets uns cavalls de fàcil esvalot, alerta:

—Au, senyora... Si triguem gaire més a sortir, el seu fill no agafarà la diligència de Barcelona a Reus!

El pare ha estat a punt de cridar l'atenció a l'home que subjecta les regnes, demanant-li un xic de paciència, que aquell munt de petons i abraçades està plenament justificat: és la primera vegada que mare i fill se separen. Finalment, *don* Antoni s'adona que el temps els juga en contra i anima el nen a pujar.

Amb una fuetada seca, curta, violenta, els quatre cavalls es posen en marxa i fan esclatar definitivament en llàgrimes la senyora Teresa i el petit Aleix, que treu un braç per la finestra per acaronar l'aire que envolta la mare.

La fugida del carruatge al galop aixeca un núvol de pols que, en esvaire-se, deixa al descobert el dibuix pintat al mur de davant la llar dels Clapés: aquella església atapeïda de gent, la immensa caixa

de fusta al bell mig del passadís central, la munió de vestits negres, mantellines, corbatins, barrets, mocadors de seda eixugant ulls amaratats d'emocions... Negre, tot ben negre.

El dibuix de la cerimònia funerària, ric en detalls, el més trist que s'havia vist mai a Vilassar, va durar molts anys, molts més que el dol pel difunt. Només el temps va gosar esborrar-lo.

• •

*Barcelona, Hospital Psiquiàtric de la Santa Creu, 2016,
més de cent cinquanta anys després.*

1. Sessió Neu

—Recordo perfectament aquella immensa cortina blanca. Com si fos ahir.

—*Cortina blanca... Me'n pot donar més detalls?*

—La més gran, impressionant i revoltosa que es pugui imaginar. Milers i milers de borrallons dansaven, entremaliats, pertot arreu. Flocs de pam, tirolesos, queien verticals i aterraven allà on els venia més de gust.

—*La neu té una doble virtut: és bonica i tapa, amaga les coses lletges.*

—M'està costant Déu i ajuda; miri, estic suant. Per què em fa remenar les entranyes més fondes del cervell? Quina finalitat pot tenir fer tornar a la memòria els primers records de la meva vida?

—*Posar una mica d'ordre al seu cap, condicionar i estructurar el seu llenguatge emocional.*

—I per què cony he d'estructurar el meu llenguatge emocional?

—*Sisplau...*

—Darrere del balcó em barallava, de puntetes, amb la meva alçada i amb el baf del vidre. Els meus germans i les meves germanes no perdien pistonada d'aquell meravellós espectacle, i jo, un mocós amb ulleres, no volia pas ser menys. Era la nit de Nadal; les bombetes blanques que abraçaven els plàtans feien més tendra l'estampa. No he pogut oblidar mai aquella imatge insòlita de l'any 1962, la Rambla immaculada, la gran nevada a ciutat. Ja té nassos que el meu primer record sigui

un fenomen meteorològic! No hi ha coses més importants per recordar, quan tens quatre anys, que una nevada?

—Aquell nen descobreix el món, el que passa a l'exterior del seu cos i de casa seva, i ho fa a través d'un fenomen estèticament meravellós. No està gens malament per ser un primer record. Expliqui'm més coses.

—Vaig néixer al número 66 del que abans tothom anomenava la Rambla del Mig, la dels Caputxins, a dues passes mal comptades del Cafè de l'Òpera, davant del Liceu. La quantitat d'històries i llegendes que té aquest tram de carrer... Durant una època, fa més de dos-cents anys, era el rovell de l'ou de Barcelona. Allà és on vaig viure una bona part de la meua vida, i allà, sense saber per què, és on vaig a petar cada cop que el cap em fa una mala passada; ja ho sap, quan vaig a la deriva. Quin magnetisme especial deu tenir per a mi aquell número 66?

—Ja sortirà, segur, però expliqui'm més detalls de casa seva.

—El portal era el més estrany i estrafolari que es pugui imaginar. Hi havia una botiga de bastons, rara com cap altra; les dues dones que la portaven també n'eren, de rares. No sé què em feia més por, si les dones velles o els bastons que hi havia exposats als dos aparadors. La rebotiga, allà on se suposa que preparaven i reparaven els bastons, estava enfonsada al final de quatre o cinc esglaons molt pendents que acabaven en un soterrani. Tot aquell espai tan grotesc em feia pànic.

—Una botiga de bastons, en principi, no hauria de fer por.

—Doncs, a mi, me'n feia, què vol que li digui? A més, per acabar-ho de rematar, aquella botiga-portal es deia El Gallo de Morón, així, tal com sona. Vol saber d'on ve? D'Andalusia, *¡ahí es ná!* Es veu que, fa més de cinc-cents anys, els habitants de Morón de la Frontera van despullar i estomacar un jutge fanfarró que havia de posar pau en una baralla de veïns i amb la seva vanitat va aconseguir tot el contrari. Ben pensat, no està gens malament, això d'estomacar un pinxo amb toga.

—Parli'm de la seva infantesa. Què me n'ha de dir, de l'escola?

—Escolapis, els del carrer Diputació.

—Interessant, escolapis, expliqui'm...

—També recordo haver anat a la guarderia de les monges, agafat a la mà de les meves germanes grans... Em pot passar el telèfon mòbil?

—Ara no puc, bé prou que ho sap. Per què el vol, el telèfon? Que espera cap trucada?

—No n'ha de fer res, vostè, si espero cap trucada. El vull per veure, per mirar coses meves i dels altres. Quin problema hi ha amb el telèfon? Puc fer dues coses alhora. Puc parlar amb vostè i mirar el telèfon. I jo quina culpa en tinc que sigui el meu únic amic des que...

—Ja...

—... El telèfon no em falla mai, m'ajuda a resistir el dia a dia, m'informa del que passa i del que no passa, em distreu: «Llegeix-te aquest llibre, no et perdís aquesta pel·lícula...» Em connecta amb la realitat, em fa escriure pensaments serens o horripilants, m'avisa puntualment de les anàlisis, de l'oftalmòleg, l'uròleg, el dermatòleg, l'otorrinolarinòleg, l'endocrinòleg... Un dia, aclaparat per tants òlegs, em vaig rendir. Però ell no en va tenir la culpa.

—És clar...

—Per cert, fa mesos, caminava pel carrer i una colla de nens amb ganes de jugar a fer enquestes em va preguntar: «Si se li cremés la casa, què és el primer que salvaria?» La pregunta em va agafar per sorpresa i van quedar-se sense resposta, els vaig ignorar. Sí, a vegades soc insolent amb les persones, però de seguida me'n penedeixo. Quan vaig ser uns passos més enllà, arrapat al telèfon, em vaig adonar del que significava per a mi l'aparell i, per als nens, la resposta, però ja era massa tard. Vaig tornar enrere i ja no hi eren. M'hauria hagut d'empassar l'orgull.

—*Em fa la impressió que m'amaga alguna cosa i això no ens ajuda. Però, digui'm, aquell dia de l'enquesta frustrada, també va acabar davant del número 66?*

—No. Aquell dia, no.

—*Quantes vegades hi ha acabat anant, a la Rambla, 66?*

—No ho sé, unes quantes.

—*La pitjor?*

—La primera. No, potser la segona, m'és ben igual. Va ser terrífic perquè no sabia què em passava. Haviem quedat per anar a sopar en un d'aquells restaurants que sembla que no tanquen mai. Era tard, tardíssim, horari d'actor de teatre, i, és clar, tenia una gana que m'alçava. Dos petons ben castos i ràpidament a taula. Els cambrers, amb ganes de plegar, anaven per feina i no estaven per gaires miraments. Vam escollir de seguida: una amanida i una plata de marisc de les més grosses. «No ens ho acabarem pas, tot això», va dir ella. «No en deixaré ni una engruna», vaig replicar.

—*Ella? Qui era ella?*

—Una amiga.

—*Després de...*

—Sí, després. Estava disposat a menjar-me el món i tota la manduca que em possessin al davant. Als éssers que el destí ens ha fet solitaris i desequilibrats, a la mínima que algú ens fa una mica de cas... Amb l'amanida ja vaig notar una sensació xocant, però sense conseqüències greus. Va ser en el moment de portar-nos aquella immensa plata de marisc. Jo estava mirant, sense mirar, com un badoc, uns endolls normals i corrents d'una de les parets del restaurant quan, de sobte, va esclatar tot.

—*Com?*

—Vaig començar a suar com un porc, notava uns batecs desmesurats dins del pit, el cor estava a punt de sortir-me disparat per la boca, tenia punxades al cap i l'horrible sensació que la cara se'm desfigurava. «Què t'està passant?», em va preguntar ella, «t'has quedat blanc com la cera!» Com la cera? Com un mort, també hauria pogut dir. Només tenia forces per repassar mentalment l'estructura anatòmica del meu cos i les possibles causes d'aquell malestar tan desagradable. Un atac de cor? Un ictus? Alguna vena rebentada? Una pujada sobtada de pressió? El cervell anava a la seva, desbocat per un desconeixement total d'aquells símptomes tan insòlits.

—*I què més?*

—No vaig caure rodó al mig del restaurant, però poc n'hi va faltar. Tota aquella fam canina d'uns minuts abans, aquell desig de cruspir-me el plateral de marisc que tenia davant dels ulls, i que m'havia d'acabar jo solet, es van esfumar en un no res. Davant la sorpresa de cambriers i veïns de taula, vam deixar el menjar tan ben presentat com ens l'havien servit. L'amanida gairebé intacta: un tomàquet tort, un pinyol d'oliva i una fulla d'enciam a mig menjar, i aquella maleïda safata de marisc, verge, per estrenar. Això sí, al costat de l'ampolla d'Albariño, també per estrenar, dos bitllets de cinc mil, que, si no recordo malament, eren violetes.

—*I ella?*

—Va fugir cames ajudeu-me. No l'he tornada a veure mai més.

—*I vostè?*

—Mitja hora més tard em plantava, embadalit, davant del 66 de la Rambla, a ca la mare, on vaig néixer. Així va ser la primera vegada, després n'hi va haver una segona, i una tercera, i una quarta i potser una cinquena, ja no ho recordo. En acabat, ser allà no era tan horrorós, si no fos per..., però ara això no m'importa.

—*I què és el que li importa?*

—Prou que ho sap, marxar d'aquí. Com més aviat millor. Jaestic bé.

—*De moment, no és possible. Primer ha de ser conscient del que li ha passat i, després, de per què li ha passat.*

—I què m'ha passat? Per què m'han ingressat en una casa de bojos?

—*Primer: el terme «casa de bojos» no és el més apropiat. I segon: de res serviria ara explicar-li la patologia del que ha sofert. Sospitem que un desordre emocional molt intens li ha provocat diferents episodis d'alteració del pensament que li han afectat seriosament la relació amb el món exterior i la temporalitat. Per avançar més, necessitarem la seva col·laboració.*

—No m'expliqui sopars de duro. Jo només vull saber la raó per la qual acabava allà, al 66 de la Rambla, cada cop que em sentia perdut.

—*Els atacs d'angoixa poden començar provocant desbordaments importants de la consciència. Qui els pateix necessita trobar protecció amb urgència, i el subconscient el va portar al principi de tot, a l'origen, la millor empara possible, el ventre protector.*

• •

Estic a punt de pitjar, histèric, amb la mà ben estesa, tots el botons del porter automàtic, com fan els nens amb ganes de gresca sortint d'escola. Ah!, no em diguis que no ho has fet mai..., no m'ho crec. Finalment, no ha calgut perquè la porta s'ha obert amb aquell so elèctric que fan ara els portals, tan agradable en dies de fred i pluja. Em quedo paralitzat per la sorpresa. Miro al meu voltant, segur que s'han confós i han obert la porta sense adonar-se'n des d'algun altre pis. Tant me fa. No m'ho penso dues vegades perquè tinc les mans i els peus glaçats. Amb la punta de la sabata empenyo la part inferior de la porta.

A les palpentos, la mà dreta se'n va a buscar l'interruptor de la llum al mateix lloc on era fa trenta anys. I encara hi és, valga'm Déu! El premo i rebobino, de cop, més d'un quart de segle. Com si no hagués passat ni un sol dia, tot és al seu lloc: la pilastra de marbre que dona la benvinguda al principi de les escales i que tantes vegades havia abraçat de nen. L'acaronó amb la mà dreta, té el mateix tacte rugós... És curiosa, la memòria del tacte. Aquella segona porta de marc negre que grinyola, i que continua grinyolant amb els mateixos

grinyols. Les bústies de color verd oliva, ara ben atapeïdes de publicitat de gimnasos, massatges, pizzes barates a domicili i companyies de telefonia mòbil que prometen la lluna en un cove.

Pujo els esglaons de marbre de luxe, preciosos, no prou ben valorats en el seu temps perquè estaven sempre bruts i mal escombrats. Ben mirat, continuen igual. Fa fred. Si tingués un tros de cartró, m'estiraria en un dels replans a dormir, com un captaire. De jove, en aquests mateixos esglaons, havia ensopegat amb més d'un sensesostre embriac —en aquell temps en dèiem, simplement, un pobre—, que s'havia esmunyit per l'esclletxa de la porta només ajustada, quan encara no hi havia porters automàtics. «Perdó, perdóni'm», em disculpava amb educació mentre m'entrebancava amb el seu cos, entre grunys pestilents i dormilegues.

S'apaga el llum automàtic i amb la claror del telèfon arribo fins a l'interruptor del replà, el del primer segona. Reconec la porta immediatament, però està plena de pols, descuidada. Aquí, no hi viu ningú. M'assec als esglaons esbufegant. Tanco i obro els ulls moltes vegades, no em vull adormir. Uns segons per recuperar forces, penso en veu alta, i me'n vaig disparat.

Però no puc aguantar el pes de les parpelles i, finalment, cedeixo. El llum automàtic s'ha tornat a apagar, però ara ja tant me fa, la foscor em va bé. Amb els ulls tancats i relaxats, m'apareixen uns puntets grocs molt agradables. Cada cop són més grossos, però no em molesten, ni tan sols quan se m'acosten. Amb suavíssims desplaçaments del cap, a dreta i esquerra, vaig seguint els seus moviments ballant al ritme dels acords d'un vals vienès. Sort que el llum està apagat; si algú em veiés, segurament es pensaria que estic com una cabra. Els puntets grocs van canviant de color i de forma al seu aire; o millor, a l'aire de Johann Strauss fill. Després deixen de ser rodons per convertir-se en bandes amples de coloraines, desorganitzades, com un arc de Sant Martí desconstruït o com aquelles aurores boreals plenes de fantasia de què tantes vegades he gaudit en els meus viatges nòrdics.

Sento petits sorolls que lentament van agafant decibels fins a convertir-se en campanades. Dues, quatre, vuit, una desena, una dotzena... Totes tocant alhora. Em poso les mans a les orelles. Torna la por de tenir por. No, no en puc tenir. Ara, no.

—Què hi fas, aquí?

El cos em fa un bot. L'ensurt em paralitza la llengua i no soc capaç de contestar. Per uns moments he pensat que somiava, que m'havia adormit, però estic despert, ben despert. Qui parla? Tu? No, tu em llegeixes, no em pots parlar, de moment. La veu hi torna:

—T'he preguntat que què hi fas, aquí?

— ...

—Que no m'entens? *¿Qué haces aquí? ¿Quién eres?*

Si tingués un got de vi, me'l beuria de cop o me'l tiraria pel cap per despertar-me. Però continuo amb els ulls tancats. No m'atreveixo a obrir-los.

—Ei, noi, desperta't!

D'on ve aquesta veu? Algú ha pujat les escales darrere meu i no me n'he adonat. Estrany, la vista em pot fallar, però l'orella, mai. Suposo que ha entrat després de mi i ha pujat les escales sense fer soroll, com una rateta. I per què em diu «noi»?

—Estàs dormint la mona?

Fins aquí podíem arribar! No suportó la insinuació i obro els ulls. Les aurores boreals desapareixen. Qui ha pronunciat aquestes paraules? De sobte, cinc dits es belluguen davant del meu nas.

—Ep, que soc aquí!

—Perdoneu, ja me'n vaig —em penso que són les primeres paraules que pronuncio en veu alta des de fa un munt de dies. Provo d'aixecar-me d'un salt per fugir corrents.

—I on vas? Fa un fred que pela, avui. Queda't aquí una estoneta. A mi no em molestes pas. Mentre no facis les teves necessitats al mig de les escales...

Em convida a quedar-me i, alhora, em maltracta. Però el seu to de veu m'arriba clar. Em giro cap a ell, veig l'ombra lleugera d'una

persona deformada, com les dels miralls del Tibidabo. Hi ha molt poca llum i la que hi ha, pobra i groguenca, sembla com si sortís d'una lot arcaica que l'home du a les mans. L'interruptor del llum automàtic de l'escala ha desaparegut.

—Si vols, marxa, però jo, de tu, m'esperaria una estona, mitja horeta ben bona, fins que no acabi d'anar-se'n tota aquesta xusma del Liceu. No fa ni deu minuts que han acabat. Avui n'han tornat a representar una de Rossini i ja veus, tots cap al Liceu embolicats amb la més descarada de les morbositats: el teatre, ple com un ou. Colla de babaus! Oi que m'entens?

I continua un monòleg que, per a mi, no té solta ni volta.

—Com passa el temps... Però aquella nit del *Guillem Tell* sí que em vaig espantar de debò. Ostres, demà he d'anar als Quatre Gats, que en Ramon ja ha acabat el quadro i vol la meva opinió. Quines manies que té, en Ramon... Jo, quan acabo un quadro, no demano parer a ningú. Si agrada, bé, i, si no, també. Mira que titular-lo *El garrot vil*...

Es torna a girar cap a mi. Uns ulls vidriosos em miren fixament.

—De què parlàvem? Ah, sí, del Liceu i la seva colla de babaus. Quan s'acaba l'obra, en comença una altra de millor, la dels abrics de visó, els barrets i els òxfords. Primer cal passejar-los pel Saló dels Miralls, i després, Rambla amunt falta gent. Oi que m'entens?

Que si l'entenc? Però què s'empatolla? Què cony m'explica del Saló dels Miralls, de *Guillem Tell* i *El garrot vil*? Aquest home no hi toca. De reüll començo a intuir-li formes: és baixet, tot ell molt rodó, passat de pes. Cabells blancs molt despentinats i una barba grisa, poblada, gens cuidada. Té les galtes vermelloses com si hagués begut, però no fa pas pudor d'alcohol.

Torna a insistir amb el Liceu.

—Fes-ne cabal, del que dic, i espera't una estona que es buidin el teatre i la Rambla.

Em venen ganes de trencar la meva llei del silenci: «Escolta, cap de lluç», li diria si fos valent, «que el Liceu està buit o, com a mínim, n'estava fa un quart d'hora. Que som fora de temporada.» Rebutto de curiositat per veure-li millor la cara. El veig mig borrós, però confirmo que fa una olor rara, porta bastó i té una cara molt rodona, amb un bigoti gris, d'una mida descomunal, com el d'aquells antics militars amb entorxats i galons. Porta un monocle a l'ull dret. Un monocle, sí.

—Em sembla que estàs mort de gana... Vine, entra a casa i la Catalina et donarà pa i una mica de formatge.

—No es preocupi, ja me'n vaig —em surt una veu mig enrogallada—. No vull molestar.

—Ja t'he dit que no molestes pas. Fes-me cas: no surtis ara. Els rics són mal educats i amb aquesta fila que fas no et deixaran tranquil. A més, m'has de fer un favor: no diguis a ningú que m'has vist, entesos? A ningú. I que no et passi pel cap d'anar als Quatre Gats a dir-li a en Ramon o a qualsevol d'aquells borinots que m'has vist, eh?

M'aixeco de cop, amb els ulls esbatanats. La vista se me'n va de dret al monocle.

Ja n'hi ha prou!

Baixo els esglaons de dos en dos, tan de pressa com em permeten les cames i el meu estat físic. Què hauries fet, tu? Em perdo en la foscor mentre sento la dringadissa d'unes claus que, pel soroll que fan, imagino que són enormes. També sento uns tímids impropis.

—Mal educat, tu també ets un mal educat!

• •